

Lieta C-731/22

**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar
Tiesas Reglamenta 98. panta 1. punktu**

Iesniegšanas datums:

2022. gada 25. novembris

Iesniedzējtiesa:

Bundesverwaltungsgericht (Austrija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2022. gada 25. novembris

Prasītājas:

IJ un *PO GesbR*

IJ

Atbildētāja iestāde:

Agrarmarkt Austria (AMA)

Pamatlietas priekšmets

Tiesību akti atbalsta jomā – Lauksaimniecības zeme – Atbalsta piešķiršanas nosacījumi – Saimniecības jēdziena interpretācija

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Regulas (ES) Nr. 1307/2013 interpretācija; LESD 267. pants

Prejudiciālais jautājums

Vai Regulas Nr. 1307/2013 4. panta 1. punkta b) un c) apakšpunkts, skatīts kopā ar tās 33. panta 1. punktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka platība ir jāuzskata par tādu, ko apsaimnieko lauksaimnieks un kas ir viņa rīcībā, ja, lai gan šī platība atrodas lauksaimnieka īpašumā un lauksaimnieks veic arī sākotnējo augsnes apstrādi, audzē kultūraugus un tos pastāvīgi apūdeņo, dažāda lieluma zemes gabalos

sadalītā platība no sezonas sākuma aprīlī/maijā līdz sezonas beigām oktobrī par nemainīgu atlīdzību tiek nodota vairākiem lietotājiem apsaimniekošanai un ražas novākšanai, lauksaimniekam tieši neietekmējot ražas apmēru?

Atbilstošās Savienības tiesību normas

Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1307/2013 (2013. gada 17. decembris), ar ko izveido noteikumus par lauksaimniekiem paredzētiem tiešajiem maksājumiem, kurus veic saskaņā ar kopējās lauksaimniecības politikas atbalsta shēmām, un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 637/2008 un Padomes Regulu (EK) Nr. 73/2009: 4., 32. un 33. pants

Komisijas Deleģētā regula (ES) Nr. 639/2014 (2014. gada 11. marts), ar ko papildina Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1307/2013, ar ko izveido noteikumus par lauksaimniekiem paredzētiem tiešajiem maksājumiem, kurus veic saskaņā ar kopējās lauksaimniecības politikas atbalsta shēmām, un ar kuru groza minētās regulas X pielikumu: 15. pants

Atbilstošās valsts tiesību normas

Verordnung des Bundesministers für Land- und Forstwirtschaft, Umwelt und Wasserwirtschaft mit horizontalen Regeln für den Bereich der Gemeinsamen Agrarpolitik (Horizontale GAP-Verordnung) [Federālā lauksaimniecības, mežsaimniecības, vides un ūdens saimniecības ministra rīkojums, ar ko nosaka horizontālos noteikumus kopējās lauksaimniecības politikas jomā (KLP horizontālais rīkojums)], *BGBI. II* Nr. 100/2015: 20. un 23. pants

Sonderrichtlinie des Bundesministers für Land- und Forstwirtschaft, Regionen und Wasserwirtschaft zur Umsetzung von Projektmaßnahmen im Rahmen des österreichischen Programms für ländliche Entwicklung 2014-2020 [Federālā lauksaimniecības, mežsaimniecības, reģionu un ūdens saimniecības ministra īpašās pamatnostādnes par projektu pasākumu īstenošanu saskaņā ar Austrijas Lauku attīstības programmu no 2014. līdz 2020. gadam]: 17. punkts

Īss pamatlietas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 Prasītājas – t.i., līdz 2020. gadam atbilstoši civiltiesībām dibināta sabiedrība un no 2021. gada individuāls komersants – no 2019. līdz 2021. gadam iesniedza kopīgu pieteikumu (t. s. “daudzplatību pieteikumu”), kurā tās lūdza, lai konkrēts lauks tiktu uzskatīts par aramzemes lauku un lai par to tiktu piešķirts atbalsts.
- 2 Tomēr, veicot pārbaudi uz vietas, iestāde šo lauku atzina par “atpūtas laukumu”, par kuru nav tiesību saņemt atbalstu. Ar pārsūdzētajiem lēmumiem par grozījumiem par šo lauku netika piešķirti tiešie maksājumi par 2019.–2021. pieprasījumu gadu un tika nolemts piemērot sankcijas un veikt atgūšanu.

- 3 Lauks katrā ziņā ir aramzemes lauks, kurā notiek tikai lauksaimnieciskas darbības (lauka dārzeņu audzēšana). Tā ir prasītājas īpašumā esoša “ražas pašnovākšanas platība”, un prasītāja apstrādā augsni, kā arī plāno kultūraugu audzēšanu un tos audzē, lai sezonas sākumā (atkarībā no laika apstākļiem aprīļa beigās/maija sākumā) nodotu dažāda lieluma zemes gabalos sadalīto lauku vairākiem lietotājiem apsaimniekošanai.
- 4 No brīža, kad ir samaksāts “sezonas maksājums” un zemes gabals ir nodots apsaimniekošanai un ražas novākšanai, tiesības un pienākums apsaimniekot zemes gabalu ir tikai un vienīgi lietotājam. Prasītāja lietotāju rīcībā vispārējai lietošanai nodod dažus dārzkopības rīkus. Lietotājiem ir pienākums ievērot bioloģiskās lauksaimniecības standartus. Saskaņā ar lietojuma līgumu lietotāji “uzņemas atbildību” no sezonas sākuma līdz beigām (vēlākais līdz 26. oktobrim). Tas ietver arī nezāļu, kurām ir jāpaliek uz zemes gabala kā mulčas slānim, regulāru novākšanu. Ilgstošākas prombūtnes gadījumā platība ir jāapsaimnieko un raža ir jānovāc aizvietotājlietotājam.
- 5 Līdz ar to platība atskaites datumā saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1307/2013 33. panta 1. punktu, kas Austrijā tika noteikts 9. jūnijā (KLP horizontālā rīkojuma 23. panta 1. punkts), atrodas lietotāju rīcībā.
- 6 Kamēr to izmanto prasītājas klienti, tai joprojām ir pienākums regulāri apūdeņot visu lauku pēc saviem ieskatiem. Tā arī patur tiesības pļaut ar nezālēm stipri aizaugušus zemes gabalus par atlīdzību, ja lietotājs nav veicis atbilstošus apsaimniekošanas darbus. Ražas novākšana, ko veic lietotāji, ir tikai paredzēta, bet prasītāja nesniedz ražas garantiju “neparedzamu dabas apstākļu dēļ”.
- 7 Pamatojoties uz spēkā esošo vienošanos ar lietotājiem, dārzeņi, kurus tie nenovāc, tiek nodoti labdarības organizācijām. Tas attiecas uz 200–300 kg dārzeņu, galvenokārt sakņu dārzeņiem.
- 8 Prasītāja pati apsaimnieko attiecīgajā laukā zemes gabalu, no kura vairāku gadu laikā ir tikuši novākti vairāk nekā 200 kg dārzeņu. Šis zemes gabals ir vidēja izmēra (4x8 m), un tas ir paredzēts kā piemērs jaunajiem klientiem, lai parādītu, kas ir standarts.
- 9 Saimniecība par attiecīgo lauku, par kuru tika pieprasīti tiešie maksājumi, saņēma arī projekta atbalstu saskaņā ar Federālā lauksaimniecības, mežsaimniecības, reģionu un ūdens saimniecības ministra īpašo pamatnostādņu par projektu pasākumu īstenošanu saskaņā ar Austrijas Lauku attīstības programmu no 2014. līdz 2020. gadam 17. punktu (“Dažādošana ar lauksaimniecību nesaistītu darbību virzienā”). Šī projekta atbalsta mērķi ir “lauksaimniecības uzņēmumu stiprināšana, gūstot papildu ienākumus no darbības, kas nav saistīta ar lauksaimniecību, pārdodot produktus un pakalpojumus atbilstoši tirgus prasībām” un “ar lauksaimniecību nesaistītu ienākumu radīšana, attīstot saimniecisko darbību lauku apvidos un izmantojot lauksaimnieciskās ražošanas faktoros”. Konkrēti tas

ietvēra atbalsta piešķiršanu dārzeņu ar zemu celulozes saturu audzēšanas iekārtām, iekārtām augsnes apstrādei un sējai, kā arī apūdeņošanas sistēmai.

Pamatlietas pušu galvenie argumenti

- 10 Prasītāja apgalvo, ka attiecīgā pieprasījumu gada 9. jūnijā (= Austrijā atbilstoši Regulas (ES) Nr. 1307/2013 33. panta 1. punktam noteiktajā atskaites datumā) platības ir tās rīcībā. Viena kultūraugu apsaimniekošanas pasākuma (proti, nezāļu novākšanas) faktiskā uzticēšana lietotājiem pēc būtības ir mārketinga pasākums, kura neveikšana var novest pie sliktākas ražas vai kvalitātes. Tāpēc šajā gadījumā runa esot par cerības pirkumu. Tiesības rīkoties ar platībām katrā ziņā paliekot saimniecības īpašniekam.
- 11 Lauka dārzeņu audzēšanā, augļkopībā (piemēram, zemeņu pašlasīšanas lauku gadījumā) un kokrūpniecībā šādi līgumi vienmēr esot bijuši ierasta prakse. Šis modelis jau kopš 1812. gada esot nostiprināts *Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch* [Austrijas Civilkodeksā]. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru un lietošanas līgumu īpašumtiesības uz novāktu ražu pāriet līdz ar ražas novākšanu, pat ja zemes gabals iepriekš ir ticis “nodots” lietošanā. Ņemot vērā, ka salīdzinājumā ar vienkāršu tirgus augļu pārdošanu ražas pašnovākšanas zemes gabalu gadījumā runa ir par inovatīvu tirdzniecības sistēmu ar tiešu pārdošanu galalietotājam, saimniecība 2015./2016. gadā arī ieguva tiesības saņemt AMA diversifikācijas atbalstu. Konceptija jau toreiz esot tikusi pārbaudīta, atzīta par atbalstāmu, un AMA to arī pārbaudīja uz vietas. Ražas pašnovākšanas zemes gabalos šīs tradicionālās juridiskās formas tiekot apvienotas ar ES tiesībās atbalstīto *Stakeholder-Involvement* (skat. Regulas (ES) Nr. 1305/2013 52. un nākamās pantus).
- 12 Pat parastajā kultūraugu audzēšanā ražas novākšanu pārsvarā veicot līgumuzņēmumi. Prasītāja nodrošinot augsnes apstrādi, augsnes sagatavošanu, sēšanu, divas ecēšanas, apūdeņošanu, kā arī mulčēšanu pēc ražas novākšanas. Arī visu sēklas un stādāmo materiālu nodrošinot tikai prasītāja. Pretējā gadījumā kontroles gadījumā bioloģiskās lauksaimniecības statusu diez vai varētu nodrošināt. Prasītāja visu gadu veicot profesionālu apūdeņošanu. Tikai dažu apsaimniekošanas darbu veikšana tiekot uzticēta ražas pircējiem. Juridiski tas esot tas pats, kas pakalpojumu sniedzēja nolīgšana.
- 13 Saistībā ar iestādes argumentu, ka tā ir tikai brīvā laika pavadīšana (skat. turpinājumā), prasītāja apgalvo, ka Francijā ir daudz permakultūru piemēru, kad, cieši kombinējot dažādas dārzeņu šķirnes, tiek sasniegti ievērojami ražas rādītāji, kas daļēji pārsniedz parasto dārzeņu audzēšanā sasniegtos rādītājus. Tāpēc neesot tā, ka dārzeņu audzēšana mazā mērogā, izmantojot roku darbu, obligāti dod mazāku ražu nekā mehānizēta audzēšana lielā mērogā. Tās klienti esot gan bērnudārzi, gan skolas, kas savā “brīvajā laikā” nenodarbojas ar lauku apstrādi. Tāpat zemes gabali tiekot izrentēti bez atlīdzības četrām bēgļu ģimenēm no Ukrainas; šīm ģimenēm esot iespēja visu dienu strādāt uz sava zemes gabala, jo

tās nestrādā algotu darbu. Daudzus cilvēkus patiešām interesējot ražot pašiem savu pārtiku, nevis tikai lietderīgi pavadīt brīvo laiku.

- 14 Ar piemēroto koncepciju tiek nodrošināts, ka bioloģiski audzētie dārzeņi nonāk pārtikas mazumtirdzniecībā nevis ar starpnieku palīdzību, bet gan tieši pie pircēja, ar ražas pašnovākšanas palīdzību. Lielāki ienākumi, ko radot tirdzniecības ar starpnieku palīdzību likvidēšana un lauksaimnieku primārās produkcijas alternatīva tirdzniecība, nodrošinot saimniecību ienākumus un labu finansiālo stāvokli.
- 15 Atbildētāja iestāde apgalvo, ka tiesības uz atbalstu pastāv, ja attiecīgās platības ir lauksaimnieka rīcībā attiecīgā pieprasījumu gada 9. jūnijā (skat. KLP horizontālā rīkojuma 23. panta 1. punktu, Regulas (ES) Nr. 1305/2013 33. panta 1. punktu). Saskaņā ar Tiesas judikatūru platība ir lauksaimnieka rīcībā, ja tiek pierādīta šīs platības faktiskā izmantošana, kā arī lauksaimnieka pietiekama autonomija veikt lauksaimniecisko darbību. Tādējādi lauksaimniekam esot jābūt zināmām tiesībām pieņemt lēmumus par attiecīgās platības izmantošanu, lai šajā platībā veiktu savu lauksaimniecisko darbību (skat. spriedumus, 2022. gada 7. aprīlis, *Avio Lucos*, C-116/20, EU:C:2022:273, 2010. gada 14. oktobris, *Landkreis Bad Dürkheim*, C-61/09, EU:C:2010:606, un 2010. gada 24. jūnijs, *Pontini u.c.*, C-375/08, EU:C:2010:365). Tomēr 9. jūnijā attiecīgais lauks neesot bijis prasītājas rīcībā, jo tā nodeva klientiem lietošanā “ražas pašnovākšanas zemes gabalus” no to nodošanas brīža. No nodošanas dienas prasītāja vairs faktiski nelietojot lauku, bet attiecīgo zemes gabalu lietojot attiecīgais klients.
- 16 Prasītājai no nodošanas dienas neesot pietiekama autonomija veikt lauksaimniecisko darbību, jo, pārņemot ražas pašnovākšanas zemes gabalu, un jebkurā gadījumā no aprīļa beigām/maija sākuma atbildība pārejot uz klientu. Klients pieņemot lēmumu par to, vai viņš apsaimnieko zemes gabalu, vai nezāles tiek novāktas vai sasmalcinātas, vai viņš nolīgs “aizvietotājlietotāju” vai nenolīgs. Tādējādi tikai un vienīgi klients ir atbildīgs par to, vai un kā viņš veic zemes gabala apsaimniekošanu, un līdz ar to arī par to, vai un kādā kvalitātē klients iegūst ražu.
- 17 Lietotāji ražas novākšanu un apsaimniekošanu veicot savā brīvā laikā, un tāpēc esot runa par “atpūtas laukumu” atbilstoši KLP horizontālā rīkojuma 20. panta 3. punktam. Ja lauksaimnieciskās ražošanas mērķis saistībā ar kopējo lauksaimniecības politiku (KLP) esot galvenokārt iedzīvotāju apgāde ar lauksaimniecības produktiem, tā esot brīvā laika pavadīšanas veids – pielīdzināma sava dārza aizvietošanai –, kura gadījumā lauksaimniecības produkti tiek ražoti lielākos vai mazākos daudzumos pēc lietotāja ieskatiem. Tā nav sistemātiska produktu ražošana, lai apgādātu iedzīvotājus.
- 18 Prasītājas argumentu, ka ražas pašnovākšanas zemes gabali juridiski ir identiski pasūtījumam pie pakalpojumu sniedzēja, atbildētāja iestāde atspēko tādējādi, ka lauksaimnieks maksā pakalpojuma sniedzējam par viņa pakalpojumu; līdz ar to lauksaimnieks tikai ļaujot veikt darbus savā vārdā, uz sava rēķina un uz sava riska.

Šajā ziņā lauksaimnieks paturot ražu. Attiecīgā lauka gadījumā situācija esot pretēja. Lai varētu izmantot šos zemes gabalus, t.i., tos apsaimniekot, ravēt, novākt ražu u.c., zemes gabalu lietotājiem (= klientiem) esot jāmaksā atlīdzība par to. Klienti paturot ražu. No tā izrietot, ka klienti nestrādā prasītājas vārdā, uz tās rēķina un uz tās riska.

- 19 Saistībā ar iebildumu, ka lietošanas nodošana ražas pašnovākšanai ir ierasta līguma forma lauksaimniecībā, iestāde atbild, ka, piemēram, zemeņu pašlasīšanas lauku gadījumā platību apstrādā attiecīgais lauksaimnieks. Klientiem (= lasītājiem) esot tikai atļauts lasīt zemeses – parasti par izdevīgu cenu. Tomēr lasītāji neesot atbildīgi par zemeņu pašlasīšanas laukiem. Zemeņu lauka saimnieks pieņemot lēmumu par to, kā notiek apsaimniekošana zemeņu pašlasīšanas laukā un kad var tikt novākta raža.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

- 20 Ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu ir jānoskaidro, ar kādiem nosacījumiem attiecībā uz aramzemes lauku pastāv tiesības uz atbalstu.
- 21 Šajā ziņā jo īpaši ir jāinterpretē jēdziens “saimniecība” Regulas (ES) Nr. 1307/2013 izpratnē. Saskaņā ar šo regulu “saimniecība” ir visas lauksaimnieciskām darbībām izmantotās un lauksaimnieka apsaimniekotās vienības, kuras atrodas tās pašas dalībvalsts teritorijā.
- 22 Tāpēc vienība, pirmkārt, ir jāizmanto “lauksaimnieciskai darbībai”. Tas tā ir jo īpaši gadījumos, kad uz vienības tiek audzēti lauksaimniecības produkti. Šajā lietā nav šaubu par to, ka tiek audzēti lauksaimniecības produkti (dārzeni).
- 23 Otrkārt, lauksaimniekam ir “jāapsaimnieko” vienība. Šajā ziņā Tiesa jau ir nospriedusi, ka lauksaimnieciskā darbība attiecīgajās platībās ir jāveic lauksaimnieka vārdā un uz tā rēķina. Šajā konkrētajā gadījumā ir šaubas par to, vai šis nosacījums ir izpildīts.
- 24 Saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1307/2013 32. pantu atbalsttiesīga ir jebkura saimniecības lauksaimniecības zeme, ja to vismaz pārsvarā izmanto lauksaimnieciskām darbībām. Tas tā ir šajā lietā aplūkotā lauka gadījumā, kas tiek izmantots kā aramzeme – un nevis kā “atpūtas laukums”.
- 25 Turpretim ir šaubas par to, vai zemes gabali ir lauksaimnieka rīcībā katra pieprasījumu gada 9. jūnijā, kā tas tiek pieprasīts saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1307/2013 33. pantu, skatīts kopā ar KLP horizontālā rīkojuma 23. pantu.
- 26 Analizējot judikatūru par šaubīgajiem jautājumiem, kļūst skaidrs, ka neviens no minētajiem Tiesas spriedumiem nav pilnībā piemērojams šajā lietā.
- 27 Norāde, ka lauksaimnieciskā darbība attiecīgajās platībās ir jāveic lauksaimnieka vārdā un uz tā rēķina, spriedumā *Bad Dürkheim* galvenokārt tika minēta saistībā

ar prasību, ka strīda pamatā esošās platības vienlaicīgi nedrīkst izmantot trešā persona lauksaimnieciskām vajadzībām. Lai novērstu to, ka vairāki lauksaimnieki apgalvo, ka attiecīgie zemes gabali ietilpst viņu saimniecībā, šajā spriedumā bija jāuzsver, ka šīs platības šajā periodā nevar tikt attiecinātas uz citu lauksaimnieku saimniecībām vienreizējo maksājumu shēmas nozīmē.

- 28 Prasība par lauksaimnieciskās darbības veikšanu savā vārdā un uz sava rēķina nav pilnībā izpildīta šajā “ražas pašnovākšanas platības” gadījumā, jo, lai gan platības pieder prasītājam un prasītāja tās sagatavo un veic nobeiguma darbus, kā arī pastāvīgi apūdeņo, no lietotājiem par to tiek iekasēta tikai fiksēta summa; tas, vai un cik lielā mērā tiek gūta raža, neietekmē prasītājas saimniecības darbības rezultātu.
- 29 Būtiskāka nozīme, šķiet, ir spriedumam *Avio Lucos*, kurā Tiesa atzina par pieļaujamu, ka tiešos maksājumus saņem persona, kura pati pilnībā neapsaimnieko attiecīgo zālaugu platību, bet nodod to bez atlīdzības ganībām dzīvnieku audzētājiem, apņēmoties netraucēt ganībām un veikt to uzturēšanas pasākumus – tāda ganību zemes uzturēšana kā indīgu nezāļu iznīcināšana un pārmērīgas ūdens krāšanās novēršana. Šajā ziņā tika norādīts, ka lauksaimniecības darbības jēdziens ietver arī ganību uzturēšanu labā lauksaimniecības un vides stāvoklī.
- 30 Šāda pieeja šķiet piemērota arī šajā lietā, kurā prasītāja uztur aramzemes lauku kultūraugu audzēšanai piemērotā stāvoklī, veicot sagatavošanas pasākumus, nepārtrauktu apūdeņošanu un, ja nepieciešams, nezāļu iznīcināšanu, un arī paši kultūraugi tiek audzēti, lai gan netiek novākti. Šajā gadījumā prasītāja saglabā tiesības rīkoties un, šķiet, saglabā arī pietiekamu autonomiju lauksaimnieciskās darbības veikšanā, jo tā var izvēlēties savus līgumpartnerus un arī ietekmēt ražas apmēru veģetācijas periodā. Fakts, ka tā saņem tikai vienreizēju summu un ka saimnieciskie panākumi nav tieši saistīti ar ražas daudzumu, šķiet, ir otršķirīgs. Vēl jo vairāk tāpēc, ka izvēlētais koncepcijas mērķis ir tieši panākt, lai lauksaimnieciskā ražošana uz attiecīgās zemes prasītājam ilgtermiņā būtu ekonomiski dzīvotspējīga un tādējādi to vispār saglabātu.
- 31 Tāpēc iesniedzējtiesas ieskatā pamatotāk ir secināt, ka šajā lietā aplūkotais lauks ir prasītājas saimniecībā ietilpstoša atbalsttiesīga platība.